

Я.Ворони, С.Корсунця, В.Іскрицького та С.Палія вони взяли участь у битвах під угорськими містами Паркани 17–19 (7–9) жовтня та Естергом 5–6 листопада (26–27 жовтня) і словацьким Щецином 25 (15) жовтня. Складовою частиною цих подій став похід взимку 1684 українського війська на чолі з правобережним гетьманом С.Куницьким на землі турецьких союзників – Білгородської орди. Перемога під Віднем засвідчила спроможність монарших дворів Європи виступити єдиним фронтом проти турецької загрози і підштовхнула до створення у березні 1684 союзницької військово-політичної антитурецької коаліції держав – “Священної ліги” (Австрії, Польщі, Венеції та Папської області).

Літ.: Німчук І. Українці і відсіч Відня 1683 р. – Львів, 1933; Wimmer J. Wyprawa Wiedeńska 1683 r. – Warszawa, 1957; Kara Mustafa pod Wiedniem. Źródła muzlmanske do dziejów wyprawy wiedeńskiej 1683 roku. – Kraków, 1973; Яницький Б. Відень 1683. Козаки і Кульчицький. – Відень, 1983; Wimmer J. Wiedeń 1683. Dzieje kampanii i bitwy. – Warszawa, 1983; Podhorodecki L. Wiedeń 1683. – Warszawa, 1983; Zygulski Z. Odsiecz Wiednia 1683. – Kraków, 1994; Чухліб Т. Чи вирішена проблема участі українських козаків у битві під Віднем 1683? В кн.: Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку. Матеріали читань. – К., 1997, вип.6.

Т.В.Чухліб.

ВІДЕНСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 1809. Підписаний Австрійською імперією і наполеонівською Францією 14 жовтня у Відні. Завершив австро-французьку війну, яка розпочалася 14 квітня 1809 вторгненням Австрії у підвладні Франції території, зокрема Варшавське герцогство. Останнє, віддавши австрійцям Варшаву, розгорнуло наступ на Галичину. Сюди ж на вимогу Наполеона Бонапарта ввела свої війська і Російська імперія. Командувач військами герцогства кн. Ю.Понятовський не погоджувався на розмежування Галичини між польською й російською частинами, посиляючись на директиву Наполеона “зайняти від його імені обидві Галичини, прийняти від жителів присягу вірності, суд і розправу чинити його ім’ям, герби австрійські всюди замінити французькими”. Водночас у Львові діяв призначений імператором Олександром І російський губернатор, який вимагав від командувача російськими військами кн. С.Голіцина створити на зайнятій території власну адміністрацію з “надійних людей Галичини” або росіян, використати “доходи Галичини” для потреб російської армії.

12 липня 1809 Наполеон продиктував умови перемир’я. Австрія зазнала величезних втрат в Італії; війська, введені в Галичину, залишалися на здобутих територіях. Натякнувши в середині вересня емісарові царя О.Чернишову на можливість приєднання до Росії земель по р. Сан (притока Вісли) з “другим містом Галичини Лембергом” (тобто Львовом) включно, французький імператор 10 жовтня сповістив царя про швидке підписання договору, не

розповідаючи про його зміст. Російські делегати не брали участі в підготовці В.м.д., хоча його укладено і від імені Росії, яка значилася серед союзників Франції поряд з малими рейнськими князівствами. За параграфом 5-м ст. 3-ої австрійський імператор віддав Росії “територію у найсхіднішій частині Старої (Східної) Галичини з 400-тисячним населенням”, крім м. Броди. С.Голіцин розглядав придбання Росії вигідними у військовому плані – кордони проходять ріками Дністер і Стир (притока Прип’яті, басейн Дніпра). Проте посол в Парижі кн. О.Куракін оцінював їх негативно – “ми не отримали Броди, а це місто, завдяки своїй транзитній торгівлі, одне тільки й могло мати для нас якесь значення в цьому районі, оскільки було безповоротно вирішено, що Львів не може відійти до нас; вся ж інша частина Східної Галичини, котра простягається до Буковини, має лише жалюгідні поселення, бідні та поза участю в (транзитній) торгівлі”.

Основну частину Галичини, за умовами В.м.д., було приєднано до герцогства Варшавського.

Літ.: Гошко Ю.Г. Тернопільщина в складі Росії (1810–1815 рр.). – Львів, 1957.

Р.Г.Симоненко.

ВІДЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ – один з найбільших вищих навчальних закладів Австрії і Європи. Заснований 1365 імператором Рудольфом IV у складі 4 факультетів: юридичного, медичного, вільних мистецтв та богословського. У XIX ст. тут з’являються наукові підрозділи: 1849 – Історико-філологічний семінар, 1852 – Історичний інститут, 1854 – Австрійський інститут історичних досліджень. Від другої пол. XIX ст. університет стає постійним місцем навчання української молоді. 1868 тут організовано академічне товариство “Січ” (існувало до 1944) – одне з перших українських студентських організацій з власним статутом. До “Січі” спочатку входили 27 чоловік, серед них О.Волощак, згодом професор Віденського політехнічного інституту, М.Борискевич, відомий лікар-окуліст у Граці, Ю.Пелеш – єпископ. До складу почесних членів товариства обиралися І.Франко, М.Грушевський, О.Кобилянська, В.Винниченко, Б.Лепкий. Товариство видавало українські книжки, організовувало літературні та театральні вечори, наукові диспути. Ним була зібрана найбільша бібліотека українських видань на чужині.

У другій пол. XIX – на поч. XX ст. вихованцями Віденського університету були хімік І.Горбачевський, фізик І.Пулюй, уролог Т.Гринчак. Тут здобули ступінь доктора філософії І.Франко, К.Студинський. Українці О.Огоновський, С.Смаль-Стоцький, З.Кузеля, М.Осадець, В.Щурат, О.Колесса здобували науково-дослідницький досвід в університетських семінарах слов’янської філології та східно-європейської історії під керівництвом славістів Ф.Міклошича, В.Ягича, Й.Іречека, історик М.Кордуба